

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ЗАРЧМУУДЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллага /ЭЗХАХБ/-аас Компанийн засаглалын зарчмуудыг анх удаа 1999 онд баталсан бөгөөд үүнээс хойш эдгээр зарчмууд нь бодлого тодорхойлогчид, хөрөнгө оруулагчид, компани болон бусад оролцогч талуудын хувьд олон улсын жишиг баримт болсоор иржээ.

Улмаар 2004 онд зарчмуудыг дахин хэлэлцэж баталсан бөгөөд эдийн засгийн нөхцөл байдал, хөгжлийн хурдацтай уялдуулан өмнөх туршлагаудыг тусган уг зарчмуудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулж 2015 онд дахин шинэчлэн батлаад байна.

Компанийн засаглалын зорилго нь урт хугацааны хөрөнгө оруулалт, санхүүгийн тогтвортой байдал, бизнесийн бүрэн бүтэн байдлыг хөхиүлэн дэмжихэд шаардлагатай итгэлцэл, ил тод байдал, хариуцлагын орчинг бүрдүүлэх, ингэснээр эдийн засгийн өсөлт, нийгмийн хариуцлага, шударга, ил тод зах зээлийг дэмжих явдал юм.

Компанийн засаглалын зарчмууд нь 6 бүлгээс бүрдэнэ:

1. Компанийн засаглалын үр ашиг бүхий тогтолцооны үндсийг бүрдүүлэх

Компанийн засаглалын үндсэн тогтолцоо нь эдийн засагт үзүүлэх нөлөө, зах зээлийн бүрэн бүтэн байдлыг дэмжсэн үр ашигтай, шударга байх ёстой. Энэ нь хууль дүрэмтэй нийцэж, үр дүнтэй хяналт шалгалт хийх, хэрэгжүүлэх боломжийг хангасан байна. Хянах, зохицуулах, хууль сахиулах байгууллагууд нь өөрийн эрх үүргээ шударгаар мэргэжлийн түвшинд хэрэгжүүлэх эрх мэдэл, хүчин чадал нөөцөөр хангагдсан байх. Мөн тэдний шийдвэр нь цагаа олсон, ил тод, ойлгомжтой буюу тодорхой мөн нийтийн эрх ашигт нийцсэн байх ёстой бөгөөд олон улсын хамтын ажиллагааг байнга сайжруулж, хөгжүүлж байх нь зүйтэй.

2. Хувьцаа эзэмшигчдийн эрх, бүх хувьцаа эзэмшигчдэд адил, тэгш хандах ба өмчлөлийн үндсэн чиг үүрэг

Компанийн засаглалын тогтолцоо нь хувьцаа эзэмшигчдийн эрхийг хамгаалах болон эрхээ эдлэхэд нь туслалцаа үзүүлээд зогсохгүй, бүх хувьцаа эзэмшигчид ялангуяа цөөнх хувьцаа эзэмшигчдийг ялгаварлахгүй адил хандах нөхцөлийг бүрдүүлсэн байхаас гадна хувьцаа эзэмшигчид зөрчигдсэн эрхээ үр дүнтэйгээр нөхөн сэргээж авах боломжоор хангагдсан байх ёстой.

3. Мэргэжлийн хөрөнгө оруулагч, үнэт цаасны зах зээл болон бусад зуучлагч

Компанийн засаглалын тогтолцоо нь хөрөнгө оруулалтын гинжин хэлхээний туршид зохистой хөшүүрэг үзүүлж, үнэт цаасны зах зээлийг компанийн сайн засаглалд хувь нэмэр оруулахуйц байдлаар үйл ажиллагаа явуулах нөхцөл боломжийг бүрдүүлнэ.

Бодит байдал дээр компани болон хөрөнгө оруулагч буюу эцсийн өмчлөгчийн дунд олон төрлийн зуучлагч байдаг ба хөрөнгө оруулалтын үйл явц нь удаан, төвөгтэй байдаг.

Мэргэжлийн хөрөнгө оруулагч буюу хамтын хөрөнгө оруулалтын сан, тэтгэврийн сан, даатгалын компани, хедж сан зэргийн хувьцааны хөрөнгө оруулалтын хувь хэмжээ нь маш ихээр нэмэгдэж байгаа бөгөөд үүнийг мэргэжлийн хөрөнгийн менежерүүд удирдаж байдаг.

Мөн хөрөнгө оруулагчдын шийдвэрт нөлөөлөх дүн шинжилгээ, зөвлөгөө өгдөг итгэмжлэгдсэн зөвлөх, шинжээч, брокер, рейтингийн буюу үнэлгээний байгууллага нь ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байж үнэн зөв, найдвартай мэдээллийг нээлттэй хүргэж байх шаардлагатай.

4. Компанийн засаглалд оролцогч талуудын үүрэг

Компанийн засаглалын тогтолцоо нь оролцогч талууд болох хувьцаа эзэмшигчид, ажилчид, зээлдүүлэгчид, үйлчлүүлэгчид, нийлүүлэгчид болон бусад оролцогч талуудын эрхийг хууль тогтоомж, хамтын гэрээ хэлэлцээрийн дагуу хүлээн зөвшөөрөх, хүндэтгэх, компанийн санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангахад чиглэсэн бодлого, мэдээллээр цаг алдалгүй хангаж оролцогч талуудын хоорондын идэвхтэй хамтын ажиллагааг дэмжихэд чиглэгдэнэ. Компанид болж буй хууль бус эсвэл ёс бус үйлдлийн талаар холбогдох газарт чөлөөтэй мэдээлэх бололцоогоор хангагдсан байх ба ингэснээр тэднийг шахан хавчих байдлаар эрхийг нь зөрчиж болохгүй.

5. Мэдээллийн нээлттэй, ил тод байдал

Компанийн засаглалын тогтолцоо нь компанийн санхүүгийн байдал, үйл ажиллагаа, өмчлөл, болон засаглалтай холбоотой бүхий л мэдээллүүд нь хөрөнгө оруулагчийн шийдвэр гаргах чухал мэдээллүүд байдаг тул мэдээллийг цаг тухайд нь үнэн зөв, нийтэд нээлттэй байлгах боломжоор хангадаг. Мэдээлэл ил тод байснаар компаниуд хөрөнгө татах болон зах зээл дээр илүү итгэлцлийг бий болгох боломжтой болдог. Мөн санхүүгийн тайланг хөндлөнгийн, мэргэжлийн аудитын байгууллагаар баталгаажуулж байх ёстой байдаг.

6. ТУЗ-ийн үүрэг хариуцлага

Компанийн засаглал нь ТУЗ-ийн зүгээс компанийн үйл ажиллагааг стратеги удирдлагаар хангах, гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагаанд байнгын зохистой хяналтыг тавьж, хараат бус, бие даасан шийдвэр гаргах, компани болон хувьцаа эзэмшигчдийн өмнө хариуцлага хүлээх, тэдгээрийн эрх ашгийг хамгаалах боломжийг бий болгодог байна.